

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
 The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

פרשת ויחי

אור

מירת הכעס

בראשית פרשת ויחי פרק מט פסוק (ה) שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרתיהם: (ו) בסדם אליבא נפשי בקהלם אליהם כבדי כי באפס הרגו איש וברצנם עקרושור: (ז) ארור אפס כי עז ועברתם כי קשתה אחקלקם בעקב ואפיצם בישראל:

שאלות.

א { יש לשאול הרי יעקב אבינו קיבץ את בניו לברכם לפני פטירתו ואכן את רוב בניו בירך ואילו אצל שמעון ולוי במקום לברך קלל ארור אפס? ב { עוד דקדקו המפרשים בלשון יעקב אבינו מדוע אמר ארור אפס ולא אמר על שמעון ולוי?

הנהגת האדם בזמני לחץ:

בדרך כלל כאשר האדם נמצא בלחץ בנקל הוא בא לידי כעס ועוד יותר בבני אדם שמטבעם בנקל כועסים ויוצאים מגדרם ומאבדים את השליטה על עצמם, ובדרך כלל כאשר אדם נמצא בזמן של כעס עושה טעויות רבות הן בדיבורו והן במעשיו, כמאמר חז"ל אדם ניכר בכעסו, ופעמים רבות פולט דברים חמורים ופוגעים עד שנחרתים עמוק אצל הנפגע כגון בביתו עם אשתו או עם יוצאי חלציו או בחברתו, וכל אשר יעשה בשעת כעס מתמלא חרטה מעין אחשוורוש אשר רצח את ושתי מתוך כעס, ולזאת תורתנו ויעקב אבינו מלמדנו ומעביר מסר לדורות על מידת הכעס עד כמה היא מגונה וגרועה וצריך להתרחק ממה עד כמה שידו מגעת.

קללת יעקב היא הברכה:

ובביאור קללת יעקב עולה ומתבאר מדברי המפרשים 1. היות ומידת הכעס מגונה וקשה מאוד עד שאדם צריך להתרחק ממנה, לזאת יעקב דיין בלשונו ארור אפס, קלל את התכונה ומידת הכעס שבהם בכדי להחליש מקרבם את מידת הכעס שלא יצליחו להגיע לכעס ואין ברכה גדולה מזו שיצליחו להתגבר על מידת הכעס שבהן.

דברים מבחינים של המהר"ח בשם האריז"ל:

וכתב רבי חיים ויטל בשם האריז"ל 2. שכל אדם שיש בו מידת הכעס מלבד שאינו יכול להגיע לשום השגה אלא מידת הכעס גרועה יותר מכל העבריות שכל עבירה פוגמת רק האבר שכנגדה, ואילו הכעס טורף ופוגם את הנשמה ומתחלפת בטמאה ומאבד על מה שהשיג בחייו ובכל פעם שכועס מאבד כל מעשיו, ולזאת אפילו שרבי חיים ויטל היה מלמד את אחיו והיה כועס עליו שאינו לומד טוב הזהירו האריז"ל שלא לכעוס בשום אופן לשום סיבה כי הפגם גדול עד מאוד.

דברי הגמרא שמנה דברים שנגרמים לאדם ע"י הכעס:

עוד מבואר במסכת פסחים דף סו ע"ב 3. כל הכועס גורם לשלושה דברים **חכמתו מסתלקת, נבואתו מסתלקת, ויורד מגדולתו, עוד מבואר במסכת נדרים דף כב ע"ב שגורם לעוד חמישה נזקים, כל מיני גיהנום שולטים בו, וגורם שתחתוניות שולטות בו, ומזלזל בשכינה, ועוונותיו מרובים.**

הכועס מאבד חכמתו אפילו משה רבנו:

מבואר בספרי והביא דבריו רש"י 4. שמשו רבנו בגלל שקצף במלחמת מדין שהשאירו את הנקבות נעלמו ממנו הלכות הגעלה ודיבר אלעזר במקומו. א { שואל הגר"ל חסמן בספר אור יהל אם נצייר לעצמנו את אשר התחולל באותה שעה במחנה ישראל ששים ריבוא מבני ישראל עומדים לפני משה רבם ומצפים לשמוע מפיו הלכות גיעולי כלים אשר שמע מהקדוש ברוך הוא והוא עומד כנגדם ושותק במקומו יוצא אלעזר ואומר זאת חקת התורה אשר צוה ה' את משה מיד תולים כל ישראל עיניהם במשה ותמהים תמיהה עצומה הרי בעל השמועה לפנינו ומדוע ידבר אלעזר במקומו איד קיבל עונש שנשכח ממנו? ב { ויש לשאול והרי משה רבנו כל כעסו הוא לכבודו יתברך ומדוע טעה או נענש שלא להיכנס לארץ ישראל בשביל כך?

תשובה שזה מציאות:

התשובה לכך כותב הגר"ל חסמן ז"ל והגר"ח שמולוביץ ז"ל למדנו מכאן על הטבע הרוחני של החטא הסתלקות החכמה ממי שכועס אינו ענין סגולי בלבד כי אם טבע רוחני עומקו של טבע זה מגיע כפי שראינו עד כדי כך שמידה זעירה ביותר של כעס יתר על המדה הנדרשת משכיחה הלימוד אפילו משה רבן של ישראל שקינא לכבוד ה' ומגמתו היתה להציל את כלל ישראל מחטא כמו שנאמר הן הנה היו וגו' גם הוא לא ניצל מהשפעתו ההרסנית של הכעס.

והן הם דברי שלמה המלך:

וכבר אמר שלמה המלך במשלי פרק יד פסוק כט אַרְךָ אָפִים וְרַבְתְּבוֹנָה וְקִצְרֵי־יָמִים מְרִים אֲנֹלֶת: וכתב רבינו יונה משלי פרק יד פסוק (כט) ארך אפים רב תבונה. מי שמושל בכעסו, ואינו נוקם בעת חמתו עד שתתישב דעתו ויחשוב כדת מה לעשות, מן המדה הזאת מגיע להיות רב תבונה. **ביאור הדברים כיון שכאשר האדם כועס אינו שולט על עצמו ויכול להגיע למעשים שאין להם אח"כ תקנה, משל למה הדבר דומה לנהג שאיבד השליטה על רכבו והוא נוסע במהירות והבלמים אינם פועלים אין ספק שתוצאה של מצב כזה הוא אסון כבד כמו שהיה עם משפחת אטיס זצ"ל בירידות לטבריה שהבלמים נגמרו והרכב נסע ללא שליטה ונפלו לתהום ועלה הרכב עם המשפחה באש רח"ל יהי זכרם ברוך, כך האדם כאשר נמצא בכעס הוא מאבד את השליטה על פיו ועל מעשיו ופועל באותו זמן בלי שום רסן ושלטון ללא מחשבה והתוצאות הוות אסון שאין להם תקנה. **עוד אמר בקהלת פרק ז פסוק ט** אֲלֵתִּיבָהֶל פְּרוּחָה לִקְעוֹס כִּי לֹעַס פְּחִיק פְּסִילִים גְּנוּחַ: **וכתב האלשיך קהלת פרק ז (ט)** וזהו אומרו אל תבהל ברוחך וכו', ואל תבטח בחכמתך שאל תטעה כי הלא בבא הכעס אבדה חכמה ממך, והוא מה שאמרו ז"ל (פסחים סו ב) כי כל הכועס חכמתו מסתלקת. **לזאת כתב הרמב"ם בהלכות זעות פרק ב הל' ד למרות שתמיד צריך לנהוג בדרך אמצעית בכעס צריך להתרחק עד הסוף מפניו בדבר שצריך לכעוס כיון שמידת הכעס מאוד מגונה.****

מעשה המלמדנו שמאבד חכמתו:

ומסופר בדרך צדיקים ח"ב. על הגאון המקובל רבי מרדכי שרעבי זצוק"ל שדיבר פעם בגנות הכעס וציטט מדברי רבותינו ראשונים ואחרונים על ההבטים השליליים של האדם הכועס שממש טורף נפשו באפו וגורם לעקור את נפשו הקדושה ממנו ומשרה במקומה נפש מסטרא אתרא ונחשב כעובד עבודה זרה, והוסיף הרב מדברי ההקדמה לעץ חיים שאחד התנאים הראשונים ללימוד הקבלה הוא שלא לכעוס, אחד המשתתפים בשיעור העיר ואמר לרב אני ראיתי אנשים שיודעים ובקאים בתורת הקבלה שגם הם כועסים ונרגזים בזמן שמכעיסים אותם, נענה הצדיק ואמר אלו שכועסים הם רק חושבים שיודעים ומבינים בקבלה ולמעשה אין בידם מאומה. באחד הבקרים כשהגיע הרב לנהר שלום לתפלת שחרית ניגש לחזן שהתכוון לעבור לפני התיבה ואסר עליו לשמש כשליח צבור, הלה שתמה מפני מה הרב מונע בעדו להיות שליח צבור, שאלו מדוע נענה הרב ואמר לו בלחישת הבוקר קודם בואך לתפילה הסתכסכת עם רעייתך ובאת לידי כעס ואדם שכועס לא ראוי לעבור לפני התיבה.

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד.
בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו:

זאת ועוד מבואר במסכת גיטין דף ו ע"ב הזהירו שלא יטיל אימה וכעס בביתו שזה גורם להיכשל בשלושה עבירות שפירות דמים כמו מעשה של פילגש, גילוי עריות פרש"י שמא תפחד לומר שלא טבלה ויכשל, וחילול שבת מפאת הפחד תבשל אחרי חשיכה. **ועוד מבואר במסכת שבת דף לד ע"א שרבי חנינא בן גמליאל כמעט נכשל באבר מהחי בגלל הכעס.**

מעשה שהיה:

פעם אחד בא אלי אדם שהנני מכירו בערב שבת וסיפר לי כי אשתו נרדמה בערב שבת והתעוררה אחרי צאת הכוכבים וראתה שלא הכניסה את השקע של הפלטה שעליה מונח כל האוכל של שבת ומרוב לחץ הכניסה את השקע של החשמל האם מותר לאכול את האוכל בפרט שזה היה לפי מה שבדק עדיין לפני צה"כ לר"ת. ואמרתי לי לאסור כיון שנעשה הדבר במזיד ע"י ישראל בעבורם, והצעתי לבא להאחר אצלי, אך אמרתי לו דבר אחד ביועזי ומכירי אותו כי קפדן וכעסן גדול על כל דבר, אין לי ספק מרוב לחץ ופחד שהיה לאשתו מה יעשה בעלה בבואו ויראה כך לכן היא עשתה הדבר בלי לחשוב ונכשלה וכמעט גם היה נכשל באכילת איסור של שבת בדיוק כמו שפירש רש"י.

המעלות של המתגבר על הכעס זוכה לאריכות ימים ועוה"ב:

מצד שני מי שמתגבר על הכעס זוכה לאריכות ימים, כמסופר במסכת עירובין דף נ"ד ע"ב על ר' פרידא ה"י לו תלמיד שלמד עמו ארבעה מאות פעמים עד שהיה מבין מה שלמד, פעם אחת הזמינו את ר' פרידא שיהיה סנדק וגם באתו יום למד עמו ארבע מאות פעמים ולא הבין מה שלמד. אמר לו למה אין אתה מבין ומקבל כמו בשאר הימים, אמר לו מרגע שהזמינו אותך להיות סנדק נטרד דעתי ממני ואמרתי כעת יעמוד אדוני כעת יעמוד אדוני לילך ולכן אין דעתי מיושבת עלי, כעת אמר לו ר' פרידא תן כעת היטב דעתך מה שאני אלמד עמך ולמד עמו ארבעה מאות פעמים אחרים והבין מה שלמד, יצאה בת קול ואמרה לר' פרידא אם ברצונך שיוסיפו על חייך ארבע מאות שנים או שתזכה אתה ודורך לחיי עולם הבא, אמר ר' פרידא רוצה אנכי שאזכה אני והדור שלי לעולם הבא אמר להם הקב"ה תנו לו זו וזו. **שאל הגר"ח שמואלביץ' זצ"ל** איזה היתר היה לרב פרידא לבזבז כל כך הרבה זמן על תלמיד כזה הרי בזמן הזה הוא יכול היה להספיק ללמוד הרבה מאוד! **ותירץ** שההיתר של רב פרידא היה להתרגל בסבלנות ובמתינות וסבלנות ולכן אפילו שלתלמיד חכם כרב פרידא לחזור כל כך הרבה פעמים הוא באמת ביטול תורה, אבל כדי להתרגל בסבלנות ובמתינות ולא להגיע לכעס מותר וכדאי להשקיע הרבה זמן ומאמצים כדי להתגבר על פגע נורא זה. ובזכות שלא כעס ונהג בסבלנות זכה לאריכות ימים וזיכה את בני דורו לחיי עולם הבא. **וכן מבואר במסכת תענית דף כ ע"ב** שאלו תלמידיו (את רבי זירא ואמרי לה) לרב אדא בר אבהו במה הארכת ימים? אמר להם מימי לא הקפדתי בתוך ביתי. **וכן במסכת מגילה דף כח ע"א** שאלו תלמידיו את רבי זירא במה הארכת ימים? אמר להם מימי לא הקפדתי בתוך ביתי. **וכתב רמז לדבר באגרא דכלה בראשית צירופי בראשית קנב. בראשית, נרמז בר"ת, ר'אה א"ל ת'קפיד ב'ביתך ש'יאריוכו י'מך.** אנשים עושים הכל כדי להאריך את חייהם נוסעים אל מעבר לים ומוכנים להשקיע את כל הונם ואונם במקום כל זאת אפשר להאריך את החיים בדבר קל ופשוט לא להקפיד ולכעוס.

זוכה לתורה שכונה וגילוי אליהו:

עוד מבואר מי שמתגבר על הכעס זוכה לתורה וגילוי אליהו ועוה"ב, כמבואר במסכת כלה רבתי פרק ד' הלכה ל"א אמר אבא אליהו זכור לטוב, לעולם אין התורה מתפרשת, אלא ממני שאינו קפדן, ואף אני איני נגלה אלא למי שאינו קפדן אשרי מי שפגע בו, ומי שישב עמו, שמובטח לו שהוא בן העולם הבא. כיצד אפשר לוותר על זכויות כה גדולות.

עצה ראשונה: להנצל מהכעס, בוקר ויודע ה' את אשר לו:

ונביא כמה עצות כיצד להתגבר על הכעס. מעשה שהיה מספר החסידים (מרגליות) סימן תרנה כמה חשוב להיות מתון ובשפת העם כעצת משה לישון לילה על הדבר לפני שמחליט. מעשה בן שכבד את אביו ביותר א"ל האב אתה מכבדני בחיי תכבדני במותי אני מצוך שתלך כעסך לילה אחד ועצור רוחך שלא תדבר, לאחר פטירת אביו הלך למדינת הים והניח אשתו מעוברת והוא לא ידע ועכב בדרך ימים ושנים וכשחזר בעיר בא בלילה ועלה לחדר שאשתו היתה שם שוכבת ושמע קולו של בחור שהיה מנשק אותה שלף חרבו ורצה להרוג שניהם, וזכר מצות אביו והשיבו לתערה, שמע שאמרה לאותו בחור בנה שאצלה כבר יש שנים רבות שהלך אביך מאצלי אילו היה יודע שנוול לו בן כבר הגיע להשיא לך אשה, כששמע זה הדבר אמר פתחי לי אחותי רעיתי ברוך ה' שעצר כעסי וברוך אבי שצונו לעצור כעסי לילה אחד שלא הרגתי אותך ואת בני ושמחו שמחה גדולה ועשו משתה לכל העם הנמצאים.

עצה שניה: שיכין עצמו להתאפק כאשר עלול להיות דבר שיכעיסנו:

עוד עצה טובה להתגבר על הכעס כאשר יודע שיש לו עסק עם אדם שעלול לפגוע בו יכין עצמו לכך ויחשוב שאפילו יעליבו לא יכעס, בהיות וכאשר עושה הכנה נפשית לקבל עלבון והוא מוכן לכך מראש יוכל להתגבר ולא לכעוס כיון שכבר הכין את עצמו לשתוק ולא להגיב.

עצה שלישית: מעיל הרוגז:

מסופר על האדמו"ר רבי יצחק מוורקי שהיית לו הנהגה מיוחדת להתגבר על כעס עשה לו מעיל מיוחד הנקרא מעיל הרוגז אשר קיבל על עצמו ללבושו לפני שיכעס וכל אימת שחש כי הרוגז והכעס עומדים להשתלט עליו היה נכנס לחדרו ללבוש את המעיל המיוחד כך שעד אשר לבש את המעיל פג הכעס ונעלם כלא היה.

מעשה במעלת המתגבר על הכעס:

ונביא מעשיות שהתגברו על הכעס: **לרבי יחיאל מיכל מזלוצוב היו תפילין יקרות** שנפלו לו בירושת אביו רבי יצחק המגיד מדרוהוביץ, תפילין הללו היו יקרות לו מכל יקר. חסידים העשירים רצו לקנותן ממנו בכסף רב והוא למרות מצבו הכלכלי הדחוק לא אבה לשמוע ממכירה זו, אשתו הציקה לו מאד מאד מידי פעם למכור את התפילין לצורך פרנסתם כי היו לו גם תפילין אחרות לתפילה, אך הוא עמד על דעתו ולא מכר. שנה אחת לא היו אתרוגים בנמצא והנה הגיע פרוס חג הסוכות ובזלוצוב אין אתרוג. בערב החג והנה איש אחד הביא למכירה אתרוג יפה ומהודר ודרש בעדו סכום גדול נמלך רבי מיכל בדעתו ומכר את התפילין של אביו ובכסף קנה את האתרוג ומיד הלך לביתו בשמחה והאתרוג בידו וברצונו לספר לאשתו על המציאה הגדולה שנפלה בחלקו כדי לשתף אותה בשמחתו ולהרנין את לבה, אך אשתו תחת שמחה קצפה עליו מאד ואמרה הכל אומרים עליך שהנך צדיק גדול אבל איזה צדיק אתה קשה לב ואכזר בני ביתך רעבים ללחם ובכל זאת את התפילין המהודרות לא מכרת אך עתה, בשביל אתרוג יפה כן מכרת התפילין לקחה את האתרוג ונשכה את הפיטם שלו ונפסל. רבי מיכל אף הגה של תלונה לא הוציא מפיו ואף סימן של קפידה לא הראה אלא עמד ואמר רבונו של עולם תפילין אין לי אתרוג כבר גם אין לי אבל לידי כעס לא אבוא ואת שלום ביתי לא אפר והריני מקבל גזירותיך באהבה, בליל החג נתגלה לו אביו המגיד בעל התפילין וגילה לו שהמעשה האחרון מאי קפידתו עשה רושם גדול בשמים יותר מהמעשה הראשון של קניית האתרוג במסירות נפש. **אגדה ומחשבה ביהדות ג' מפי האדמו"ר מהוסיאטי.**

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

עוד מעשה כיצד התגבר על הכעס:

שני בתי צוואר אחד לצורך ואחד לניסיון: הרה"ק ר' מרדכי מנישכזי השתוקק להשיג טלית קטן מארץ ישראל ובקושי גדול עלה בידי החסידים להשיגו נתן הצדיק לאחד התלמידים את האריג לתפירה, נטל התלמיד וקיפלו כדי לחתוך את בית הצוואר וטעה וקיפל שלא כראוי וחתך שני בתי צוואר, נבהל התלמיד מקילקולו והתיירא מקפידת הרבי שכמה יגיעות יגע עד שהשיג טלית זו ובא הוא וקלקלה, כשבאו לפני הצדיק אמר לו לתלמיד מה אתה מפחד הרי באמת דרושים שני בתי צוואר אחד כנהוג והאחד כדי לנסות בו את מרדכי אם יכעס. [ספרי חסידים]

מעשה עם הגר"ם:

מסופר כי פעם אחת ראה הגאון רבי ישראל מסלנט כי התלמידים בבית מדרשו מתרשלים בלימודם והרמב"ם כתב פרק ד' מהלכות תלמוד תורה הלכה ה שאם רואה הרב את התלמידים מתרשלים בדברי תורה חייב לרגוז עליהם ולהכלימם בדברים כדי לחדדם ולזרום ועל זה אמרו חכמים **במסכת כתובות דף קג** זרוק מרה בתלמידים, לכן עמד רבי ישראל וצעק עליהם דברי תוכחה ברוגז ובכעס, אך באמצע דבריו היה שותק ומיסב פניו אל הקיר ולוחש לעצמו כמה מלים, תלמיד אחד התחבא סמוך לבמה כדי לשמוע מה לוחש רבי ישראל לעצמו, התלמיד שמע את רבי ישראל אומר לא לכעוס בלב אלא רק למראה הפנים כי כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה ושוב חוזר לדברי תוכחתו אבל בלב שקט ושלו כזה ראה וקדש. [תנועת המוסר חלק א' עמוד שלח].

מעשה איך לא הצליחו להכעיסו:

רבנו הקדוש האדמו"ר מוהר"ר יצחק מווארקה זצוק"ל כשהיה עדיין צעיר לימים והיה מסתופף בצל קדשו של הרה"ק רבי שמחה בונם מפשיסחא זצוק"ל היה כבר מפורסם בנועם מידותיו ולא קרה מעולם שמישהו הקניטו והכעיסו. היו שם כמה אנשים שלא האמינו בדבר ורצו לבחון אם נכון הדבר שאי אפשר להביאו לידי כעס, ובעת שרבנו עמד בתפילת שחרית הגיע לברכת יוצר אור בקשו לאיש פשוט שיבקש ממנו קמפוצ' טבק, ניגש אליו האיש ואמר לו יצחק תן לי שמעק טאבק תן לי להריח את הטאבק, הושיט לו רבנו את קופסת הטאבק ונתן לו. לא עברו כמה רגעים ושוב ניגש אליו האיש ואמר לו יצחק הטאבק שלך נפלא בריחו תן לי עוד שמעק טאבק, לא היסט רבנו ונתן לו שנית. כשהגיע רבנו לברכת גאל ישראל בקשו האנשים שוב לאיש הפשוט לגשת ולבקש ממנו עוד טאבק האיש עשה כן וחזר עוד פעם אל רבנו ואמר לו יצחק אל נא יחר אפך תן לי עוד טאבק, נתן לו רבנו שוב ועמד להתפלל תפילת שמונה עשרה. לאחר התפילה חיפש רבנו את האיש האנשים חשבו שרבנו רוצה להוכיחו ולהעיר לו על מעשיו, אבל כשמצאו אמר לו רבנו רואה אני בך שמריח טבק גדול אתה אני אינני מריח הרבה אם כן קח לך את קופסת הטאבק וכשארצה אני להריח אחפש אותך ולבטח תתן לי מעט טאבק. גדולת הצדיקים קני"ט זיקוקין דנורא בית יצחק.

אני מוחל לכם על כל הצער שגרמתם לי:

יום אחד נזדמן לפני בית דינו של ר' יוסף חיים זוננפלד זצ"ל דין תורה קשה הכרוך בסכסוך של משפחה, לאחר ששמע ר' יוסף חיים את טענות שני הצדדים הוציא בית הדין פסק לפי הנתונים שהיו, כמה מבני המשפחה שהרגישו נפגעים מפסק הדין ולא הסכימו עם פסק הדין שפסקו הדיינים. מיד ירדו לביתו של מורנו התפרצו לדירתו בצעקות וכגידיפים תוקפניים. כל אותו הזמן ישב הרב במקומו בשלוה ולא ענה ולא התערב, אך כשהתגברו המהומות והצעקות החרידו את השכנים, הזדקף לפתע במלוא קומתו ופנה אליהם בקול תקיף ונמרץ. שמעו נא שברצוני להגיד לכם בחדר הושלך הס והוא המשיך אם צדקתם בטענות שלכם ואני ובית הדין שלי טעינו בשיקול דעתנו הרי כבר מסרתם את הדין שלכם לשמים ה' הטוב יכפר בעדנו כי אין לו לדיין אלא מה שענינו ראות. אבל הרעים בקולו בשאגת ארי אם הצדק אתנו והוצאנו דין אמת לאמיתו הרי אז חזר על דבריו פעמיים ועשה הפסקה קלה מיד החווירו פניהם של המתחצפים מקולו התקיף של מורנו וציפו לתגובה עזה ונמרצת ויחרדו איש אל אחיו מזעמו של התלמיד חכם ומגחלתו ואחר כך המשיך. אם אמנם צדקנו בדין שלנו הנני מודיע לכם כי אני מוחל לכם במחילה גמורה על כל הצער שגרמתם לי ולבני ביתי, וכיון שהיה זה סמוך לראש השנה הוסיף והריני מברך אותכם שתכתבו ותחתמו לחיים טובים ולשלום.

מוסר השכל:

אחר הדברים האלה יובן היטב שעניין הכועס אינו שייך אם הוא צודק בכעסו או לא, כיון שכלפי מי שעליו כעס יתכן שהוא צודק, אך הפגם שנעשה בנפש הכועס איום ונורא בהיותו טורף נפשו ופורחת לה ובאה במקומה נפש טמאה רח"ל ומאוד קשה לתקן ולהחזירה, ולכן על ידי הכעס נגרמים כל נזקים הנ"ל שאמרו חז"ל שמנהג דברים נגרמים לאדם בעקבות הכעס, חכמות נאבדות, נבואות נעלמות, יורד מגדולתו, מיני גיהנום שולטים בו, סובל מתחתונות, מזלול בשכונה, באה עליו שכחה וטיפשות, ומוכיח שעוונותיו מרובין. ולכן חובה על כל אדם לעשות ק"ו לעצמו כיצד עליו להיזהר ממידת הכעס הן על אישיתו והן על בניו והן על חבריו, כיון שהנזק הוא גדול עד אין חקר, ואדרבא דברי חכמים בנחת נשמעים, וגם כאשר נצרך להוכיח יותר ישמעו דבריו שאמרם בנחת מאשר אומרם בכעס, והגם שרואה שאומר אותו הדבר כמה פעמים ואין דבריו נשמעים לא יתיאש וידע כי כאשר יאמר דבריו בנחת כמה פעמים יתקבלו יותר מאשר בכעס, ולמרות שנדמה שעי"י שכועס נעשים דבריו, ידע שזה רק מפני הפחד ואינו מפני החינוך וקניין הנפש, וממילא בזמן שיוכל להפר דבריו לא ישמעו לו יותר, וכן בחינוך שכלל שההורים יודעים לחנך בנחת וגוברים על מידותיהם כך מצליחים יותר להפנים את הדברים בילדים, ואילו כאשר כועסים ופועלים מתוך כעס אין הדבר מועיל לחנך אלא להפחיד וזה אינו הופך לקניין בילדים, וכן מחנך בדומה לכך אסור לו מתוך כעס להעניש כי הכל מרגיש התלמיד ואינו מתחנך אלא שומר טינה לכשיוכל להגיב ומצטבר בקרבו שינאה ללמוד ולשמוע, לעומת זה כאשר מדברים בנחת למרות שצריך הרבה פעמים מכל מקום הדברים חודרים לליבו ובסופו של דבר מפנים את הדברים. וכל מה שמותר הוא רק להראות כעס באופן חיצוני ולא בליבו ולכן מיד נרגע ומוחל ואינו נוטר שינאה כי הוא מסמני הכעס. ומצד שני מי שמתגבר על הכעס זוכה לאריכות ימים. וכן זוכה לגילוי אליהו ולחכמה ולעולם הבא, ועולה לגדולה ושומר על הבריאות של גופו, השם יזכה אותו שנדע להתרחק ממידת הכעס לעולם אמן ואמן.

- 1. כן מבואר ברשב"ם וז"ל** (ז) ארור אפס. לא יצליחו באפס להנקם ולעשות רעה. **וכן פירש האבן עזרא** (ז) ארור אפס כי עז ועברתם כי קשתה. הנה שקלל האף והעברה שתסור מהם. **וכ"כ החזקוני** (ז) ארור אפס. אין זה קללה אלא ברכה כלומר יהי רצון שלא יצליחו באפס כדי שלא ירגילו להיות רגזנים.
- 2. וכתב מהר"י בשער רוח הקודש דף ח ע"ב וז"ל** גם מדת הכעס, מלבד מה שמונעת ההשגה לגמרי, וכמו שמצינו על פסוק ויקצף משה על אלעזר ועל איתמר (ויקרא י') וארז"ל כל (הכועס) [אדם שכועס] אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו וכו' האמנם יתר רעה יש לו מדבר הנז' כמו שנבאר, והנה מורי ז"ל היה מקפיד בענין הכעס, יותר מכל שאר העבירות, אפי' כשהוא כועס בשביל מצוה, וכענין משה כנז"ל, והיה נותן טעם לזה ואומר, **כי הלא כל שאר העבירות אינם פוגמים אלא כל עבירה ועבירה פוגמת אבר אחד, אבל מדת הכעס פוגמת כל הנשמה כלה, ומחליף אותה לגמרי, והענין הוא, כי כאשר יתכעס האדם, הנה הנשמה**

בית: רח' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רח' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941

tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ס
הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

הקדושה מסתלקת ממנו לגמרי, ונכנסת במקומה נפש מצד הקליפה וזה סוד מה שאמר הכתוב טורף נפשו באפו וגוי' (איוב י"ח) כי ממש טורף נפשו הקדושה, ועושה אותה טריפה וממית אותה בעת אפו וכעסו, וכמבואר בזוהר בפי' תצוה דף קפ"ב ע"ב וע"ש כמה מגזים ענין הכעס, עד שאומר, כי מאן דמשתעי עם הכועס, כאלו משתעי עם ע"ז עצמה, וע"ש, ואעפ"י שעושה האדם תקונים לנפשו ותשובה מעולה על כל עונותיו, ומצות רבות וגדולות, הכל נאבדים ממנו לגמרי, לפי שהרי אותה הנשמה הקדושה, שעשתה כל המעשים הטובים, נתחלפה בטמאה, והלכה לה, ונשארה שפחה טמאה במקומה, וירשה את גבירתה, וצריך שיחזור פעם אחרת, לחזור ולתקן כל התקונים הראשונים שעשה בתחלה, וכן הוא בכל פעם ופעם שהוא כועס, נמצא כי בעל הכעס אין לו תקנה כלל, כי תמיד הוא ככלב שב על קיאו, וגם גורם היזק (דף י"א) גדול אחר לעצמו, והוא כי הנה אם עשה איזו מצוה גדולה אשר בסבתה היתה איזו נשמה קדושה של איזה צדיק ראשון מתעבר בו בסוד העיבור לסייעו כנודע, ועתה על ידי הכעס מסתלקת גם היא, וזהו גם כן ענין טורף נפשו באפו, באופן, כי מי שהוא בעל כעס, אי אפשר לו, כל ימי היותו בעל מדה זו, להשיג שום השגה, אפילו אם יהיה צדיק בכל שאר דרכיו, לפי שהוא בונה, וסותר כל מה שבנה, בכל עת שכועס, אמנם שאר העבירות, אינם טורפים ועוקרים הנפש ממש, אמנם נשארת דבוקה בו, אלא שהיא פגומה, בבחינת אותה העבירה שעושה בלבד, וכאשר יתקן הפגם ההוא לבדו, יתוקן לגמרי, אבל הכעס, צריך תקונים רבים, והכנות רבות, לחזור להביא את נשמתו הנטרפת ממנו, וכולי האי ואולי, כנזכר בזוהר בפי' תצוה כנ"ל, כי לפעמים כפי בחינת ומציאות הכעס ההוא, אין לו עוד תקנה כלל, ולא די זה אלא אפילו כשהייתי מלמד את אחי יצ"ו, ולא היה יודע כפי רצוני, והייתי מתכעס עמו על הדבר הזה, וגם על הדבר הזה הזהירני והוכיחני מורי ז"ל במאד מאד עכ"ל.

3. **מבואר במסכת פסחים דף סו:** [חכמתו מסתלקת] א' ריש לקיש אמר: כל אדם שכועס, אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו. [נבואתו מסתלקת] ב' אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו. אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ממש. דכתיב במדבר לא: ויקצף משה על פקודי החיל וגוי', וכו'. [יורד מגדולתו] ג' אמר רבי מני בר פטיש: כל שכועס, אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים מורידין אותו. מנלן מאליאב, וכו'. עוד מבואר במסכת נדרים דף כב: [מיני גיהנום שולטים בו] ד' אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל הכועס כל מיני גיהנום שולטין בו, וכו'. [תחתונות שולטות בו] ה' ולא עוד, אלא שהתחתונות שולטות בו, וכו'. [מזלזל בשכינה] ו' אמר רבה בר רב הונא: כל הכועס אפי' שכינה אינה חשובה כנגדו, וכו'. [שכחה וטיפשות] ז' ר' ירמיה מדיפתי אמר: משכח תלמודו ומוסיף טיפשות, וכו'. [עוונותיו מרובים] ח' רב נחמן בר יצחק אמר: בידוע שעוונותיו מרובין מזכותיו, שנאמר: משלי כט ובעל חימה רב פשע ע"כ.
4. פרש"י במדבר פרק לא פסוק כא ויאמר אלעזר הכהן וגוי' לפי שבא משה לכלל כעס בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים. וכן אתה מוצא בשמיני למלואים, שנאמר (ויקרא י, טז) ויקצוף על אלעזר ועל איתמר, בא לכלל כעס, בא לכלל טעות, וכן (במדבר כ, י) בא (בשמעו נא המורים ויך את הסלע, ע"י הכעס טעה:
5. **מבואר במסכת גיטין דף ו ע"ב** אמרו ז"ל אמר רב חסדא לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו שהרי פלגש בגבעה הטיל עליה בעלה אימה יתירה והפילה כמה רבבות מישאל. אמר רב יהודה אמר רב כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו **סוף הוא בא לידי שלש עבירות גילוי עריות ושפיכות דמים וחילול שבת** ע"כ. **ופרש"י** גלוי עריות כשמגיע זמן טבילתה בעת צינה והיא יראה לומר לא טבילתי ומשמשותי נדה. שפיכות דמים, אם הכה או פעמים שבורחת ממנו ונופלת באחד הפחתים או בגשר. וחילול שבתות, פעמים שמדלקת נר או מבשלת משחשיכה מפני אימתו והוא אינו יודע עכ"ל. **עוד מבואר במסכת שבת דף לע ע"א** אמר **רבה בר בר חנה** אמר רבי אבהו לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו שהרי אדם גדול הטיל אימה יתירה בתוך ביתו ומנו רבי חנינא בן גמליאל ובקשו להאכילו אבר מן החי ע"כ. **ופרש"י** שאבד להם אבר מן השחוטה ומפני אימתו חתכו אבר מן החי והביאו תחתיו כדי שלא יבין עכ"ל:

החותם בברכת שבת שלום ומבורך.
הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד

